

ХРОНІКА

ІРИНА ВОВК

ДОНЕЦЬКИЙ АЕРОПОРТ СПРАВЖНЯ ІСТОРІЯ

Частина друга

КІБОРГИ

Харків
«ФОЛІО»
2022

«ПОЖЕЖКА»: ДВА ДНІ ЖИТТЯ

Коли ми говоримо про ДАП, то крайнім днем оборони чомусь називаємо 21 січня: коли бойовики напередодні підірвали новий термінал удруге, а українські вояки, рятуючи поранених побратимів, вимушені добровільно йти в полон до ворога. Ці кадри, відзняті уже бойовиками, розлетілися соцмережами і ЗМІ, а Президентіві Порошенку доповідають, що в аеропорту більше не залишилося українських військових. Саме цей день і заведено вважати останнім днем оборони ДАП. Але оборона має продовження.

Аеропорт знищили, але «кіборги» не відійшли. Ми мало знаємо, як впродовж двох днів, не дочекавшись підмоги і транспорту, розуміючи загрозу смерті, бійці 90 окремого аеромобільного батальйону покидають руїни вежі та «пожежне депо».

Аби відволікти бойовиків — викликають вогонь на себе й під залпи «Граду» виходять з аеропорту маршрутом «Доктора Хаоса» й під опікою героїчного «Рахмана». Вони вийшли з першої до третьої ночі кількома групами — щонайменше 13 вцілілих вояків. Крайнім рухався близько 5:30 ранку боєць із позивним «Флай» — Андрій Казмирчук. Але є ще одна Героїчна історія, — Історія оборони «Пожежного депо» сімома «кіборгами» 90-го батальйону, роти снайперів, яка на чолі з командиром

«Адамом» (старшина 90-го батальйону Максим Ридзанич) тримала позиції, допоки знайомий голос командира Володимира Красоти у рацію не віддав наказ на відхід з ДАП. Уночі 22 січня з аеропорту вийшла крайня група «кіборгів». Це — дві доби життя оборонців «Пожежки».

Історію оборони «Пожежного депо», за відсутності зв'язку і будь-яких наказів, коли полонили комбата Олега Кузьмних, переповідають свідки оборони «Пожежки» — бійці 90-го батальйону — «Фокс» та «Рекс».

«Ми повинні були виїздити ще 17 січня, але щось не склалося і ми тому поїхали 18-го. Більше того, мали і тоді затемно виїздити, але знову щось не так пішло і поїхали вже коли сонце зійшло, — пригадує виїзд на «Пожежне депо» боєць 90-го батальйону, **снайпер Анатолій Левчук із позивним «Фокс»**. — Нас мало їхати менше, але в результаті як оселедці ми набилися в ту МТЛБ і поїхали. Їхав той, хто хотів, лише добровольці, кожен мав право відмовитися і не поїхати і ніхто б його за це не винив, — усі чудово розуміли, що там відбувається. Пам'ятаю, як ми доїхали до вежі, де вивантажилася частина людей. На жаль, один із тих, хто їхав із нами в машині, загинув... Олексій Панченко із Черкас».

«Пам'ятаю, я був дома, коли Макс (Максим Ридзанич. — *Авт.*) подзвонив і сказав, що треба “терміново виїздити”. Куди саме, я ще не знав: швидко зібрався і прибув на місце дислокації мого 90-го батальйону. Уже тоді там творився хаос, ніхто не знав, чим може завершитися оборона ДАП. А тоді прийшов “Адам” і сказав “Пожежне депо”. Ми мали туди їхати, — згадує **«Рекс», боєць-снайпер 90-го батальйону Віталій Зварич**. —

Тоді усі вже розуміли весь масштаб боїв, тому і тих, хто готовий був прориватися в ДАП було вже не так багато. І замість 12 ночі ми виїхали вранці. Ми зібрали навіть речі в “тягача”, були в постійному очікуванні на виїзд. А над ранок Макс таки нас викликав і повні амуніції і БК ми пригнали до МТЛБ, яку попередньо завантажили. Але нашу провізію і речі, якими ми набили “тягача”, витягнули, бо мали самі туди запхатися з набоями і додати ще людей, які їхали на вежу».

«Непросто було добиратися на ротацію в ДАП у тому “тягачі”, в який ми заледве поміщалися. Так, тоді дійсно один із бійців 81-ої бригади загинув, Олексій Панченко. Ми й не одразу зрозуміли, що в нього поранення

Новий термінал у січні 2015 року. Фото Віталія П'ясецького

трапалося, коли ми їхали. А Олексій був такий доволі масивний дядько, дуже він хотів в аеропорт, рвався так, що коли йому казали, що він завеликий, то спокійно пояснював, що може скрутитися-зігнути, аби поїхати. І його взяли тоді. Але дорогою він отримав поранення, коли ми ще проривалися на вежу. Як зараз пам'ятаю, як він сильно хрипів, коли ми спромоглися витягнути його із МТЛБ. Олексій помер наступного дня, на жаль... Я, коли після повернення з “Пожежки” в лікарні лежав, знайшов вирізки з газет, на столі лежали. Одна стаття була про мене, бо саме в той час мене в Тернополі номінували на “Людину року”, а інша стаття була власне про Олексія. Я впізнав його на фото, але до останнього вірив, що хлопець таки тоді вижив. А тоді в ДАП я не знав, що він загине: у суматосі, хаосі й спорадичності ми тоді вистрибнули з МТЛБ на вежі, як почався обстріл, і перечекали його. Ми вантажилися навіть з “тягача” на вежі також під обстрілами: я тільки встиг побачити поранених з диспетчерської вежі — і легких, і доволі тяжких. Ми тоді вивантажили на диспетчерській і людей на підмогу хлопцям, і солдата Олексія Панченка».

«Пам'ятаю, в тому шаленому обстрілі “Адам” виходив на командування і пропонував лишатися нам також на підмогу хлопцям на вежі. Але нам максимально чітко пояснили «ні, ваша місія — на пожежці, прикривати хлопців у терміналі фактично з тилу». Ми знову повантажили свої речі до МТЛБ і рушили на пожежне депо. Лиш встигли продертися на “Пожежку”, як сепари почали шквальний вогонь вести по нас. Так, там в той

час дійсно перебували хлопці з іншого підрозділу, яких ми мали ротувати, їх також було дуже мало. “Швидко, швидко!” кричав водій МТЛБ, тому хлопці нам не встигли багато показати потрібного на пожежному депо (хіба де яка позиція і за чим з неї ведеться спостереження, звідки чекати вогню ворога тощо), тому ми уже все розвідували потроху самі. А тоді вони застрибнули в ‘тягача’ і рушили».

«Ну ви, хлопці, даєте!» — казав один із бійців із «Пожежки», яких ротувала група «Адама»: хлопці були щиро здивовані, що їх ротуватимуть на такій непростій позиції і ще й в такій малій кількості. Але побажали «тримайтеся» і рушили з ДАП.

«Пам’ятаю, як під час нашого розвантаження водій МТЛБ кричав “бігом, бігом”. Це вже ми потім дізналися, що нас прослуховують, бо хтось “профукав” рації і не зізнався в цьому. Що згодом усім відгукнулося сумно, — пригадує **боець із позивним**

ДАП у січні 2015-го. Фото Віталія П'ясецького

«Фокс». — Нас семеро разом із “Адамом” приїхало на “Пожежку”. Ми тільки стали обживатися, як обстріл. І коли тільки трохи оговталися, то Макс став нас розставляти на пости, а він уже був в аеропорту, трохи розумівся. Нас було п’ять снайперів і два кулеметники, тож як кулеметники відразу відпрацювали, то ми поставали на позицію. І тоді на нас вийшов “Краб”. І стали ми розставляти ті позиції і почалася наша служба на “Пожежці”. У ті дні ситуація була така, що ми майже не спали, не могли їсти і пити, та й танк постійно працював. А вони вже були підготовлені, всяко пробували нас вибити, і ті дні були для мене як цілий рік.

Як тільки приїхали і вийшли на зв’язок із “Крабом”, який тоді був у новому терміналі чи не єдиним офіцером батальйону в ДАП (Герой України Іван Зубков, позивний «Краб». — *Авт.*), попросив, якщо є змога — “дайте 2—3 поверх”. Ми зарядили стрічки звичайними і бронебійно-запальними набоями і відпрацювали. Добряче обстріляли із ДШК, хто з автоматів стріляв. Ми відкрили. Похвалив, що ми лише в’їхали, а кулеметник так гарно спрацював. “Краб” знову квадратом позначив нам, де ми й влупили. Щось загорілося й тоді вже “Краб” сказав — “наразі досить, сидіть, прикривайте” і ми спостерігали. Ми від терміналу були десь за 450 метрів. Дехто каже: “Пожежка” — то не аеропорт. Ну а що це тоді? Якщо вона розташована між терміналом новим і диспетчерською вежею».

Хлопці відпрацьовували за вказівкою «Краба», за крайніми даними, і продовжували «кошмарити» уже 1—2 поверх, навіть коли зовсім втратили зв’язок із «Крабом».

ДАП у січні 2015-го. Фото Віталія П'ясецького

Як хлопці із групи «Адама» згадують, на позиції пожежного депо вони сформували 4 позиції, з яких весь час семеро людей їхньої снайперської групи, яка була єдиною на «Пожежці», вели спостереження. Двоє людей пильнували новий термінал, ще двоє — вихід на будівлю між новим терміналом і «Пожежкою», яку хлопці називали «обсерваторія», один боєць завжди стежив за воротами до самого пожежного депо, які були поламані і через них міг проникнути будь-хто, ще одна людина пильнувала протилежні ворота, які відкривали шлях позаду депо — дорогу до диспетчерської вежі. І тільки один із семи бійців міг коротко подрімати.

«Перший вибух пам'ятаю чітко. На другому, підозрюю, що я саме кимарив, бо дізнався про нього вже від хлопців, коли все трапилося, — пригадує **Анатолій Левчук «Фокс»**. — Вибух перший, який був 19 січня, ми

почули відразу. Щоправда, від такого звуку ми подумали, що то ракетний обстріл. Ми відчули його, тіла здригнулися, приміщення затряслося. І власне тоді зв'язок із терміналом й обірвався: на рації був з нами тільки “Краб”, тому коли він перестав виходити на зв'язок, ми більше не знали, що відбувається в терміналі, тож або здогадувалися самі по ситуації, або це знали хлопці на вежі чи нам постфактум доповідали з Водяного. Бо зв'язок був у нас із Водяним, зі штабом. Але наступного ж ранку, 20 січня, поїхала МТЛБ із командиром нашого 90-го батальйону Олегом Кузьміним. Історію цю не раз переповідали: хлопці тоді через густі тумани просто відхилилися від маршруту і вийшли на агроферму, просто в лапи сепарів. Але про це ми дізналися набагато пізніше. Тоді ми й гадки не мали, що командир у полоні. “Адам” тоді намагався вийти по рації на зв'язок з комба-

Приготування до виїзду 90-го батальйону. Фото з архіву Руслана Боровика

том. Але той не відповідав. На свій страх, він спробував набрати Кузьмініх телефоном. І “Адаму” відповіли, але як згодом також з’ясувалося, це був не комбат».

— Комбат, що робити, ні з ким зв’язку немає в терміналі? — розпитував «Адам».

— Ви де? — перепитав голос, як тоді хлопцям здавалося, комбата Кузьмініх.

— На пожежці, — без зайвих підозр і домислів відзвітував напружений «Адам».

— Добре. Чекайте. — відповів голос.

«І по нас через якийсь час почався мінометний обстріл. 120-ті міни. І “Адам” каже “щось то не то... після дзвінка до Кузьмініх почався обстріл”. Ми ж не знали, що він у полоні уже. Але, звісно, з того випадку ми більше Кузьмініх не дзвонили, — розповідає «Фокс». — Там трохи позаду пожежки є якась споруда, ми її на-

Вїзд в ДАП на МТЛБ. Фото Віталія П'ясецького

зивали «обсерваторія» і там теж сепари бігали вже іноді. Про це вже я потім дізнався, після нашого виходу з «Пожежки». Тоді ще багато людей спілкувалися і взагалі користувалися соціальною мережею «ВКонтакте». Так от якийсь сепар, щоправда, на диво якийсь адекватний, написав мені, запитавши, де я був в аеропорту. Уже після всього я йому розповів, що то була «Пожежка» і перепитав вже його «Чого ж ви, дурники, нас так не штурмували як термінал?» І його відповідь багато чого пояснила і дала зрозуміти: «Ми не уявляли, скільки вас, ви ж жодного разу не проговорилися про кількість. А ми ж на вас посилали таких «бійців», яких не шкода було, бо раптом що, ви б їх покришили». Яюсь так вийшло, що ми й справді жодного разу не сказали по

Анатолій Левчук, позивний «Фокс» — оборонець «Пожежки»

рації чи телефоном, скільки нас є. Це заслуга “Адама”, він стриманий, жорсткий і серйозний командир».

«Спершу ми почули один вибух, відчули, потужний. А тоді як пролунав другий, то був настільки міцний вибух, з такою силою, що здавалося ще щось з терміналу полетіло, аж таке зарево було, я такого ще не бачив, хоча, відверто, подумав, що може то наші із Водяного сепарів били. Ми і подумати не могли, що то підірвали новий термінал зі скількома хлопцями, — із болем згадує «Рекс» момент розгубленості, коли немає ані зв'язку, ані наказу до якихось дій. — Пам'ятаю, як настала повна тиша перед другим вибухом, і кілька годин, мабуть чотири, вони не випустили, певно, жодного снаряду. Ми тоді навіть припустили, що це наші вже їх вибили з терміналу, що в Донецьк заходять (тим більше, усі пам'ятають дві спроби штурму “дому з хрестом”), тож надія на це була. Пригадую, в нас навіть усмішки на обличчях з'явилися в надії на те, що ми таки зробили

Знаменита стіна із написами підрозділів. Фото Віталія П'ясецького

Новий термінал у січні. Фото Віталія П'ясецького

прорив. Проговорювали між собою, надіялися. Але на жаль... Ми тоді стали бігати “пожежкою”, вибігали до тієї будівлі, яку раніше перевіряли на наявність ворога, стріляли з різних точок, від вікна до вікна ганяли, щоб стріляти, — все це для того, аби створити видимість, що нас буцімто не семеро, а багато. Це тому вони не знали нашої кількості, інакше б певно давно закинули туди своїх “орків”, — ми бігали і стріляли від вікна до вікна, щоб сепари нас бачили і думали, що нас багато, таку от видимість створювали. Пам’ятаю, потім трохи потепліло... чи то нам просто стало тепліше від такого напруженого періоду. Я навіть отямився, коли спав між чергуваннями, що лежу в якійсь калюжі із пальним..

Було таке, що Макс підходив до кожного із нас і казав, що от, мовляв, завтра нас можуть штурмувати, чи не страшно нам загинути. Підходив до кожного, з кожним говорив окремо, бо знав характер і емоції кожного свого бійця і мав підхід до усіх. Підійшов до мене і спитав, чи не страшно мені, чи готовий вмирати. А я кажу

Позиція у Новому терміналі у січні. Фото Віталія П'ясецького

“Макс, я маю місію, я маю вижити”. Макс засміявся і поплескав по плечу. Він казав нам, що як підійдуть їхні до нас, піхота, то нас в полон брати не будуть, бо ми снайпери, а з такими там розмови короткі. Тому й питав нас про таке, тому й вирішив і він, і ми — відбиватимемося до останнього і не відступимо. А тоді, після підриву, стала у відкриту техніка приїздити. Зухвало виїхала техніка сепарів і ми її чули. Ми зрозуміли, що щось не так. Пам’ятаю, відверто чекали бою і навіть полону...»

«Другий вибух я на власні очі не бачив, — розповідає «Фокс», намагаючись не наплутати нічого. — Але “Адам” майже одразу сказав, що відбувається щось незрозуміле. Ми були зовсім розгублені тоді. Готувалися, що будуть штурмувати. Та й точної обстановки ніхто не знав. Може, сепари в Спартаку вже, а може у Водяному. А тоді, коли ми втратили зв’язок з Іваном Івановичем (Іван Зубков, “Краб”, офіцер 90-го батальйону. — Авт.) і з комбатом Олегом Кузьмініх, в нас була, відверто,

розгубленість. Ми ж до того не знали подальших вказівок, ніхто не давав їх, думаю, в штабі у Водяному теж були шоковані полоном Кузьмініх. І ми не мали жодного наказу. Віри не мали взагалі, після того, як була та розмова з нібито “Кузьмініх”. Штаб нам казав “все нормально, наблюдайте”. Думаю, вони вже розуміли, що нас слухають, тому особливо якоїсь стратегічної інформації нам і не надавали. І 21 січня ми залишилися далі на “Пожежці”.

Але вранці ми почули грукіт техніки з боку нового терміналу, одразу доповіли про це в штаб. А тоді бігали від посту до посту, щоб не прогавити ані підходу техніки, ані піхоти. А в штабі з Водяного нам казали в рацію “спостерігайте”. І тут же по нас відкривають мінометний вогонь. Ми ж одразу доповідаємо в штаб коорди-

Командир снайперів 90-го батальйону максим Ридзанич із позивним «Адам»

нати тієї мінометної батареї, яка по нас лупила з боку монастиря. Наші одразу по координатах відкривають вогонь. Але їхні установки замовкають. Одразу. А через якийсь час починають знову накидувати. Ми знову — в штаб і вони припиняють стріляти. Вони втретє вогонь відкривають, і ми втретє доповідаємо штабу, даємо координати, як сепари замовкають. “Адам” розгнівався і в рацію каже “Та що ж це за біс! Ми даємо координати, а вони припиняють стріляти”, а в рацію хтось відповів, як зараз пам’ятаю цей голос і ці слова: “Волшебные слова знать надо”. Думаю собі, ну то скажіть, що нас слухають, чорт забирай! А може то вже і сепари говорили... Повторюся, віри вже не було нікому».

Карта ДАП у часі боїв: 1 - Монастир; 2 - Супермаркет «Метро»; 3 - Автоцентр Тойота/Лексус; 4 - Новий термінал; 5 - Автобусна станція; 6 - Нафтобаза; 7 - Кладовище старих літаків; 8 - VIP-термінал (будувався); 9 - Ангари; 10 - Диспетчерська вежа; 11 - Старий термінал; 12 - Діючий VIP-термінал; 13 - Центр управління Донбасаєро; 14 - Готель «Політ»; 15 - Штаб цивільної авіації; 16 - Авіаційний ремонтний центр; 17 - Котельня; 18 - Командно-диспетчерський пункт; 19 - Пожежна частина.
 Джерело: Цензор.НЕТ

ЗМІСТ

ВЕЖА 3

«ПОЖЕЖКА»: ДВА ДНІ ЖИТТЯ 5

БОЇ НА ДИСПЕТЧЕРСЬКІЙ ВЕЖІ 42

РАДІОЛОКАЦІЙНА СТАНЦІЯ ДАП 75

ЩОДЕННИК «ПРОКУРОРА» 118

ТІ, ХТО ПЕРЕЖИВ ПОЛОН 150

ПОВЕРНУТИ ПОЛЕГЛИХ КІБОРГІВ ТА ЇХНІ ІМЕНА 161

СПИСОК ЗАГИБЛИХ У ДОНЕЦЬКОМУ АЕРОПОРТУ 174

СПОГАДИ РОДИН ЗАГИБЛИХ «КІБОРГІВ» 181

ЄВГЕН ПОДОЛЯНЧУК («СКАУТ») 184

СЕРГІЙ АНДРЕЄВ («КАСПЕР») 188

АНТОН КІРЕЄВ («СІФОН») 191

ЯРОСЛАВ КОСТИШИН 194

СЕРГІЙ ТАБАЛА («СЕВЕР») 197

ВОЛОДИМИР БАЙДЮК («МОРПЕХ») 200

ВСЕВОЛОД ВОЛОВИК («СЕВА») 204

ІВАН АНДРУХІВ 208

МАКСИМ ПРЕСНЯКОВ («АРТИСТ»)	212
ЮРІЙ КУШНІР («РОМЕО»)	216
ОЛЕГ МУСІЄНКО («МУСЯ»)	220
ВОЛОДИМИР БУЗЕНКО («ІТАЛІЄЦЬ»)	224
ПЕТРО ПОЛИЦЯК («ЧОРНИЙ»)	227
ОЛЕКСАНДР БОДНАРЮК («БАНДИТ»)	231
АНДРІЙ ГРИЦАН («КАПТЬОР»)	235
ВАЛЕНТИН ОПАНАСЕНКО («ПАРТИЗАН»)	239
ВАДИМ ДЕМЧУК («ДИМ»)	243
ВОЛОДИМИР КОЗАК («КОЗАК»)	247
ВАЛЕРІЙ ЛІЗВІНСЬКИЙ	250
В'ЯЧЕСЛАВ МЕЛЬНИК («АНЧОУС»)	254
ІВАН ЗУБКОВ («КРАБ»)	258
ІВАН МАРЧЕНКО («МІМ»)	262
ПЕТРО САВЧУК	265
ІГОР ЗІНИЧ («ПСИХ»)	268
ІВАН ВІТИШИН («ТЕСТЬ»)	272
ЄВГЕН ЯЦИНА («БЄНЯ»)	275
РУСЛАН КОНОШЕНКО («ПОЕТ»)	278
ІГОР БРАНОВИЦЬКИЙ («НАТРІЙ»)	282
АНДРІЙ ГАВРИЛЮК («БУР»)	286
ІВАН АЛЬБЕРТ	290
ВОЛОДИМИР ГНАТЮК («ФОТОГРАФ»)	293
МАКСИМ РИДЗАНИЧ («АДАМ»)	297
ЄВГЕН РЕПІН («ГЕРКУЛЕС»)	301
ДМИТРО СВДЕРСЬКИЙ («ЖИГАН»)	305

ПЕТРО ЯЦКІВ	308
ОЛЕКСАНДР ГАРБУЗ	311
ДМИТРО ЛОМЕЙ («ЛОМ»)	31
МИКОЛА ФЛЕРКО («ТАНЧИК»).....	318
ГЕННАДІЙ ДОЩЕНКО («ДОЩ»).....	322

АЕРОПОРТ СЬОГОДНІ **327**

ЯКИЙ І ЧИЙ ТЕПЕР ДАП?	329
ЧИМ ЦІКАВА БИТВА ЗА ВУКОВАР?	334
ПІСЛЯ ДАП: ПСИХОТЕРАПІЯ	337
ДАП У МИСТЕЦТВІ	341
ІНСТАЛЯЦІЇ І ВИСТАВКИ ПРО «КІБОРГІВ»	348
КНИГИ ПРО «КІБОРГПОРТ»	358
КОМІКСИ ПРО «КІБОРГІВ»	364
ПОЕЗІЯ «КІБОРГІВ» І ВІРШІ ПРО ДАП	370
ПАМ'ЯТНИКИ ТА ІНСТАЛЯЦІЇ	387
ФІЛЬМИ ПРО АЕРОПОРТ	397